

Pál-Kovács Dóra

A páros táncok határátlépő mozdulatai – a revival táncosok tapasztalatai alapján

A magyar páros táncokban az érintés, a testi kontaktus megléte a táncoló felek (legtöbbször férfi-nő, de előfordul a nő-nő) között olyan evidencia, amellyel talán, mert magától értődő, nem foglalkozott a magyar táncoktatás. Általában véve az összekapaszkodással járt páros táncokban alapvető formai jelenség a partner megérintése. A néptáncoktatásban általános jelenségnek számít, hogy a terepmunka során a kutató a szóveges interjúk mellett az adatközlőkkel való táncolással is ismereteket szerez. Jelen tanulmány egy 2012-ben megkezdett kutatás egyik aspektusának továbbgondolása,¹ amely a páros táncok társadalmilag legitím és illegitím érintéseinek bemutatására vállalkozik a revival táncosok példáin keresztül. Témaválasztásomat a magyar néptáncoktatás erős férfi-centrikussága,² valamint a páros táncok és a nemi szerepek csekély mértékű kutatottsága is indokolja.³

A tanulmány a páros táncokban tetten érhető nemi szerepek egy aspektusával, a határátlépő érintésekkel foglalkozik a revival táncosok tapasztalatai alapján.

A kutatás előzményei, módszertana

A kutatás előzményeként meg kell említenem, hogy korábban többek között az erdélyi páros táncok határátlépő mozdulatainak meghatározásával foglalkoztam,⁴ valamint a magyarórdi, rendszerint férfiak által előadott szegényes⁵ női és férfi változatát vettem össze. Egy másik

Pál-Kovács Dóra (1989) – néprajzkutató, muzeológus, PhD, Szabadtéri Néprajzi Múzeum Szellemi Kulturális Örökség Igazgatósága, Szentendre, akovacsdora@gmail.com

¹ A tanulmány az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-20-4 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

² Martin György is felismeri, hogy a viszonylag kevés magyar tánc történeti forrásanyagban jóval gyakoribbak a férfi-táncokra vonatkozó adatok. Mindezt arra vezeti vissza, hogy a külföldről érkezett megfigyelők számára a táncok tekinthetők szokatlanoknak, különösnek. Martin György: *Mátyás István „Mundruc”: Egy kalotaszegi táncos egyéniségvizsgálata*. Szerk. Felföldi László – Karácsony Zoltán. MTA Zenatudományi Intézet – Planétás Kiadó, 2004. 132–135. (Jelenlévő múlt)

³ Példának okáért Ratkó Lujza egy tanulmányában fejti ki, hogy maga a nő helye hol és hogyan jelenik meg a táncgyományunkban. A szerző nézete szerint elsősorban a karikázó képviseli a valódi, igazi női műfajt, amely részletezésénél kitér a formai sajátosságokra is. Két külön fejezetben olvashatunk arról, mely táncban tekinthető a nő egyenrangú félnek – összekapaszkodás nélkül járt küzdő karakterű tánc –, valamint hogy melyek azok, ahol alá-fölrendeltségről van szó. Ratkó Lujza: *Női szerepek a magyar néptáncgyományban*. Néprajzi Látóhatár X(2001). 1–4. 263–277; Pesovár Ernő *A magyar páros táncok* című monográfiájában tánc történeti adalékokat közöl, azonban a férfi és a nő nemi szerepeinek ismertetésére nem került sor: Pesovár Ernő: *A magyar páros táncok*. Bp. 1997; Kaposi Edit monográfiájában a bodrogközi falvak jó női és férfi táncos tulajdonságairól olvashatunk: Kaposi Edit: *Bodrogköz táncjai és táncélete 1946–1948*. Bp. 1999.

⁴ Pál-Kovács Dóra: *A magyarórdi csárdás (többlet)érintései*. Ethnographia CXXXI(2020). 2. 360–370.

⁵ Pál-Kovács Dóra: *Gazdasszonytánc Magyarórdon. = Emlékek, szövegek, történetek: Női folklór szövegek*. Szerk. Frauhammer Krisztina – Pajor Katalin. Bp. 2019. 219–235.

írásomban a magyarórdi csárdás többletérítéseit vettem górcső alá, azt vizsgálva, hogy vajon a helyi táncokban megtalálhatók-e határátlépő érintések. Ez a kérdésfeltevés további problémák felé terelt. Most alább arra keresem a választ, hogy a táncutatók, revival táncosok tapasztaltak-e gyűjtéseik során efféle érintéseket. Más módon közelítve az is felvethető, hogy számukra (akár definitív módon) mi számított határátlépésnek, hogyan észlelték, hogyan reagáltak mindezekre. Ezúttal nem egyetlen település vagy régió táncagyományára fókuszálok (adódóan a megkérdezettek szerteágazó tapasztalataiból is), hanem inkább egy nagyobb kutatás kezdeti állapotát, első eredményeit összegzem és adom közre.

Értelmezési keret, fogalmak

Revival táncosok

A tánc egyfajta intim – a hétköznapi társas szituációknál intimebb – mozgásformaként, a vonzalom, a szexualitás bizonyos szintjének kifejeződéséeként is értelmezhető. Amennyiben azokat a többletjelentéseket keressük az adott táncban, amelyek magukban hordozhatják az intimitást, akkor a tánc olyan elemzéséhez érkezünk, amely az eddigi értelmezésekből hiányozni látszik. Korábbi gyűjtéseim során a Magyarórdon készült interjúimra támaszkodtam, azonban jelen vizsgálatba olyan női és férfi revival táncosokat⁶ vontam be, akik gyakran táncoltak adatközlőkkel.⁷

Revival terminus alatt Marót Károly nyomán olyan kulturális jelenséget értek, amely egy korábbi funkcióvesztést követően újjáéled, korábbi funkciói újraértelmeződnek,⁸ valamint az új szociokulturális környezetben további funkciói⁹ jelennek meg. *Revival* táncosok alatt tehát azokat értem, akik már nem hagyományos úton sajátították el tánc tudásukat,¹⁰ hanem tánc csoportokban, tánc tanároktól tanulták meg a tánc dialektusok különböző táncait, továbbá akik a revival mozgalmon¹¹ belül szocializálódtak, amikor is a tánc kikerült a paraszti társadalomból, és megjelent az urbánus térben.

⁶ Székely Anna kutatásaiban szintén revival táncosoktól mint adatközlőktől szerez információkat. Lásd még: Székely Anna: *Erdélyi táncos-zenész adatközlők „testközelből”*. = *DiákKörKép 3. Tudományos diákköri írások a néprajz szegedi műhelyéből*. Szerk. Glässer Norbert – Takács Gergely. Szeged 2016. 51–74.

⁷ A városból érkezett női kutatók a nyolcvanas években unikálisak voltak a fálvokban, megkockáztatható, hogy a férfiak számára „alulöltözöttnek” számítottak, hiszen a városi nyári viselet, a rövid nadrág, a kis topok nem voltak megszokottak abban az időben. Mindehhez hozzáadódik, hogy a kutatóknak a falun megszokott női viselkedési normákhoz képest eltérően viselkedtek. Gondolok itt arra, hogy beszélgetést kezdeményeztek, kérdéseket tettek fel a helyi lakosoknak, határozott megjelenésükkel különböztek és különböztek is az ismert és elfogadott női szerepektől.

⁸ Marót Károly: *Survival és revival*. Ethnographia LVI(1945). 1–4. 5–9.

⁹ A tánc funkcióinak vizsgálatáról lásd még Szőnyi Vivien: *A moldvai csángó magyar táncok funkcionális és formai-stiláris változásai*. = *Alkotás – befogadás – kritika a táncművészetben, a táncpedagógiában és a táncutatásban: IV. Tánc tudományi Konferencia a Magyar Táncművészeti Főiskolán, 2013. november 8–9.* Szerk. Bolvári-Takács Gábor et al., Bp. 2014. 180–188.

¹⁰ A tánc tanulás hagyományos módjáról lásd bővebben Varga Sándor: *A tánc tanulás és annak társadalmi háttere = Párbeszéd a hagyománnyal. A néprajzi kutatás múltja és jelene*. Szerk. Vargyas Gábor. Bp. 2011. 201–214.

¹¹ Közkeletűbb elnevezését használva: a tánc házmozgalmon.

Határátlépés

Mindenekelőtt szükséges a *határ* fogalmának definiálása, amelyet legáltalánosabb értelemben geopolitikai, elválasztó térelemként használunk. A határ kifejezésnek természetesen nem csak fizikai, hanem metaforikus értelmezése is elterjedt; példának okáért társadalmi határok alatt a társadalmi kapcsolatokat, a közösségekhez való tartozást vagy azokból való kizárást szabályozó jelenségeket értjük. Továbbá magában foglalja a társadalmi kapcsolatokon belüli határokat is, amelyeknek társadalmi konvenciók általi szabályozása annál szigorúbb, minél inkább közeledünk az egyén intim szférája felé.¹² A táncot társadalmi jelenséggé értelmezve meglátásom szerint a társadalmi határ kifejezés magában foglalja a különböző táncokhoz kapcsolódó határátlépési lehetőségeket is, hiszen az egyes táncok olyan belső normákkal és szabályozó tényezőkkel rendelkeznek, amelyeket a táncot létrehozó egyének ismernek, használnak és elfogadnak, s amelyek biztosít(hat)ják számukra a közösséghez való tartozást.

Michel Foucault szerint a „határátlépés egy olyan tett, ami abban a szűk zónában történik, ami a határt jelenti, amikor látszik az átlépés pillanata, de talán a teljes pályája, sőt az eredete is. Valószínű, hogy a határátlépés teljes tere abban a vonalban van, amit átlép. A határ és határátlépés játékát úgy tűnik, hogy egy egyszerű konokság/elszántság szabályozza: folyton átlépni és keresztezni a vonalat, egy nagyon rövid ideig tartó hullám részeként, amikor az átlépést kényszerűen a visszalépés követi, és így újra és újra megtörténik az átléphetetlen átlépése.”¹³ Magyarán arról van szó, hogy maga a határ magában foglal(hat)ja a teljes *mozgásvilágot*, és a rövid ideig tartó határátlépéssel az egyén az egész ismert és használt zónát átlépi, belépve ezzel egy másik zónába. Értelmezésem szerint a határátlépés soha nem lehet tartós: a határátlépést követően szinte rögtön visszalépünk az ismert, *legitim* zónába, ahonnan újra és újra megtörténhet a határátlépés.¹⁴

Revival táncosok tapasztalatai

Az érintésekről

Terepmunkám során számos olyan szituációnak voltam tanúja, amely felkeltette érdeklődésemet, hiszen olyan gesztusokat, érintéseket fedeztem fel, melyeket kutatóként a határátlépő mozdulatokként értelmeztem. „A tánc eleve egy intim dolog. [...] eleve olyan helyeken érintjük meg egymást, ahol más szituációkban nem.”¹⁵

Revival női adatközlőim a beszélgetések során több ízben kitértek arra, hogy mindannyiukkal előfordult, hogy egy erdélyi adatközlővel való táncolás során a partnerük, legtöbb esetben férfi partnerük megérintette a mellüket. „*De ezt nem úgy fogja az ember, hanem teljesen másként. Nem veszed sértésnek, vagy valami nem tudom kicsodának [...] inkább székelyföldi helyeken,*

¹² Hastings Donnan – Thomas M. Wilson: *Határok és antropológia Európában*. Replika. 47–48. szám. 2002. 120.

¹³ Michel Foucault: *A Preface to Transgression*. = *Language, Counter-Memory, Practice: Selected Essays and Interviews*. Ed. D. Bouchard. Cornell. 1977. 32–33.

¹⁴ A magyarórádi csárdás határátlépő mozdulatairól és az öltözet kapcsolatáról lásd bővebben Pál-Kovács Dóra: *A magyarórádi csárdás határátlépő mozdulatai és az öltözet*. Tánctudományi Tanulmányok. Megjelenés előtt.

¹⁵ M.Á. szül.:1973. nő

*Sófalva, Nyárádmagyaros, Fenyőkút. Ott ez teljesen nyilvános, ez a tapogatózás tánc közben [...] Sófalván, a fektető figuránál átvetőből és lerak a combjára és a mellét fogja meg, úgy érzem, hogy ez nem azért, hogy élvezkedjen, hanem hogy ez a szokás.*¹⁶

Az érintések és tapintások különböző érzelmek kifejezésére képesek, kifejezhetjük általuk a kellemességet, a játékosságot, a melegséget/szerelmet, a barátságot/kötődést vagy a szexuális vágyat.¹⁷ „Sokszor volt, hogy vállra tettem a kezem, de levették és odaszorították (mellhez), de ebben viszont soha nem éreztem, hogy szexuális tartalma lenne.”¹⁸

Mint ahogy azt korábban is láttuk, a tánc az érintések szintjén egy eltérő, másfajta közeget teremt, hiszen a páros táncok során olyan (test)részekre is megérintjük, megérinthetjük a táncpartnerünket, amelyek a mindennapok társas szituációiban kevésbé vagy egyáltalán nem elfogadottak. Revival adatközlőim egy kevésbé finom, inkább durvának mondható érintést írt le, amely szerinte teljesen megszokott a páros táncokban: „Sőt az érintésük, nem is érintésnek lehet mondani, ezeket taszításnak vagy nem tudom. Teljesen más, egy decibellel le lehet mérni, hogy hogyan érnek hozzád, tehát hogyha idegen vagy, akkor sem. Tehát megfogja a kapanyelet, és ugyanúgy taszítja a nőt. Náluk nem hiszem, hogy ilyen... Nem sértő, vagy nem gondolják, hogy nekem ilyen finoman kell bánni a nem tudom kivel. Ugyanúgy csinálják. Ebből egyébként nagyon meg lehet érezni, hogy milyen a táncviszony. [Mire gondolsz?] Mi egyébként sokszor tanítjuk, a páron belüli feszültséget, amit ők egyébként okoznak egymásnak. Vagy nem mindegy, hogy így érintem (megsimogatja az asztalt) vagy így érintem (rákoppint erősebben az asztalra) Vagy nem mindegy, hogy hol, tehát táncként teljesen különböző.”¹⁹

Az öltözetről

Revival adatközlőim mindegyike kitért arra, hogy az egyes érintések észlelését nagyban befolyásolta az, hogy éppen milyen ruha volt rajtuk tánc közben. A paraszti viseletek általában leszorították a mellét, ezzel szemben a csipőt és a feneket hangsúlyozták,²⁰ szemben napjaink lengébb, vékonyabb ruháival.²¹ („Egy bácsira emlékszem, aki idősebb volt, és mesélte, hogy amikor ő még bő gatyában járt. [...] kb. a '30-as évekig jártak bő gatyában táncolni, aztán az kiment a divatból. Hogy a bő gatyában, alsógatya nélkül, ott bizony, ha erekiója volt tánc közben, amikor végre közel volt egy lány, hát az roppant kellemetlen lett volna, és akkor bizony madzaggal kötötték a combjukhoz a himveszőjüket, hogy ne legyen ebből kellemetlen pillanat. Megoldották. Tehát figyeltek erre, hogy ne legyenek toladóak.”²²)

¹⁶ N.I. szül.:1957. nő

¹⁷ Brenda Major: *Gender Patterns in Touching Behavior: = Gender and Nonverbal Behavior*. Eds. Clara Mayo and Nancy M. Henley. New York – Heidelberg – Berlin. 1981. 15–38.

¹⁸ S.V. szül.:1972. férfi

¹⁹ N.I. szül.: 1957. nő

²⁰ Verebélyi Kincső: *Minden napok – Jeles Napok*. Timp Kiadó. 2005. 80.

²¹ Megjegyzendő, a városból érkezett női kutatók a nyolcvanas években unikálisnak számítottak a falvakban, feltehetően a férfiak számára „alulöltözöttnek” számítottak, hiszen a városi nyári viselet, a rövid nadrág, a kis topok nem voltak megszokottak abban az időben. Mindehhez hozzáadódik, hogy a kutatónők a falun megszokott női viselkedési normákhoz képest eltérően viselkedtek. Gondolok itt arra, hogy beszélgetést kezdeményeztek, kérdéseket tettek fel a helyi lakosoknak, határozott megjelenésükkel különböztek és különböztek is a településen ismert és elfogadott női szerepektől.

²² B.T. szül.:1972. nő

A kalotaszegi ünnepi viseletet több női adatközlő is olyan kontextusban említette, mely szerint a férfiakat a ruha meggátolja a különböző érintésekben, mert bevallásuk szerint, ha hozzáérnek, a ruhájuk *leomlik* róluk. Szerintük a viseletből eredően a kalotaszegi táncokban a nők kvázi érzéketlenné válnak, hiszen annyira fel vannak öltözve, öltöztetve, hogy a ruha vastagsága miatt a test szinte teljesen elrejtve marad. Azaz az öltözettől függetlenül megtörténhet az érintés, csak azt a vastag és feszes ruhaneműk miatt a nő másként éli meg, az öltözet egyfajta *védelemként* is felfogható, a test sokkal jobban rejtve marad, mint egy vékony blúz alatt.

Hasonlóképpen nyilatkoztak azokról az öltözetekről is, ahol az ingre még mellényt is húznak a nők. Példaként hozták fel a széki és a Küküllő menti viseletet is: „*Ez viselettől is függ szerintem. Kalotaszegen pl. érzéketlen az ember nemi szempontból, annyira fel van öltözve. Széken is egyébként, mert annyira le vagy szorítva. Ez egyébként biztos egy időszaknak a viseletkulturáját mutatja. Ezek a mellények abszolút elnyomták a nemiséget. De ők biztos, hogy másként érezték. Erősebb volt biztos ez az oda nyúl-oda lők. Ez nem megérint, hanem megasztít, és beesel a másik szobába.*”²³

Női reakciók

A határátlépő mozdulatok értelmezésénél a női reakciók vizsgálata is kiemelt fontossággal bír. Női revival adatközlőim tapasztalataiból arra lehet következtetni, hogy számukra mind-ezen érintések zavaróak voltak, az ő beleegyezésük nélkül értek hozzá a mellükhöz. Persze felmerül a kérdés, hogy ez vajon természetes velejárója-e a páros táncoknak. Azzal egy időben, hogy a nő elfogadta a táncra való felkérést, természetesen elfogadta annak szabályait, „szerződését” is. Azaz amennyiben a tánc szerves részei közé soroljuk, akkor azáltal, hogy nem utasították vissza a felkérést, kimondatlanul „engedélyt” adtak a benne lévő érintések mindegyikére. A másik lehetőség, ha nem organikus részét képezi a táncnak a határátlépő mozdulat, érintések, hanem egyfajta kiegészítő lehetőségként merül fel, akkor nem lehet evidenciaként kezelni a női beleegyezést, elfogadást sem. („*Hát azért fért bele, mert tiszteltem J. bácsit, meg eleve, amit mi ott úgy kaptunk, hogy háznál fogadtak, meg tényleg a lelküket kitétték. Mondjuk az biztos, hogy amíg mi jártunk, igyekeztünk sok mindent beszerezni, vinni nekik, amire szükségük van.*”²⁴)

Tehát azáltal, hogy ottlétük alatt rengeteg pozitívumot kaptak a helyi lakosoktól (szállás, étkezés, lelki feltöltődés stb.) megengedőbbek voltak a nők, és belefért számukra a tánc közben „egy kis kellemetlenség”. Természetesen kérdés, hogy tudta-e a férfi, hogy mindez a nőnek már zavaró, kellemetlen. Feltehetően a férfiak nem voltak ezzel tisztában, hiszen a nőktől többnyire semmiféle válaszreakció nem érkezett, amelyből a férfiak tudhatták volna, hogy ez már a másik fél számára kellemetlen, továbbá megjegyzendő, hogy ezen érintések mögött egyik esetben sem egy durva, erőszakos cselekedetet kell érteni, hanem egy *ravasz* tettet.

Egy táncanár tért ki arra, hogy amikor a táncsoporttal egy falusi táncalkalmon²⁵ vettek részt, akkor a lányokat előre felkészítették arra, hogy előfordulhatnak olyan érintések, amelyek

²³ N.I. szül.:1957. nő

²⁴ T.Á. szül.: 1961. nő

²⁵ Hasonló szituációt ír le Fügedi János: a gyűjtés célja egy olyan „érthető, hihető és átütő erejű táncélmény megszerzése, amelyet a leghitelesebben a táncot egész lényével, kultúrájával átélő és értő paraszttáncos adhat át”. Fügedi János: *Tánciskola Magyarórzdon*. Táncművészet 1990/12. 12–14.

számukra idegenek lehetnek. Visszaemlékezéséből kiderült, hogy a lányok többségét zavarták ezek az érintések, emiatt többen kerültek a táncolást idősebb férfiakkal. Természetesen hozzá kell tenni, hogy a hagyományos paraszti kultúrában nem volt megszokott, hogy egy korosztály nem a saját korosztályával táncol, hiszen a gyűjtések, táncfilmezések alkalmával mindig az idős generációt táncoltatták tánctanulás céljából.

A mindennapi életben és a táncolás során természetesen eltérő íratlan szabályok érvényesültek, amelyek határai nem estek egybe. A tánc jóval több mindent megengedett az egyén számára a 20. századi paraszti társadalmakban. Más kérdés, hogy a revival táncos adatközlőimmel való táncolás kereteibe mi fért bele. Akik próbáltak tenni az érintés ellen valamit, azok két megoldási lehetőségről számoltak be. Egyrészt kerültek a táncolást azzal a férfival, akinél tudták, hogy tánca részét képezheti ez a határátlépő mozdulat: *„Volt, amikor nem tehettem meg, hogy nem táncolok vele, egy mérai férfival táncoltam egy hétig, ott nyilván táncoltam, örültem, hogy egy hétig velük lehettem.”*²⁶ A másik esetben a nők a mellük elé tették az alkarjukat, ezzel kivédve a kellemetlen érintést, hiszen ekkor, ha a férfi tánc közben meg akarta érinteni a nő mellét, akkor a nő alkarját érintette meg helyette: *„Elfogadják. Anyámból kiindulok, úgy nőtt fel, hogy tűrni kell. Mindent tűrni kell, mindent el kell fogadni. Ha kell akkor mosolyogni is hozzá. De ennek vallási háttere is van. Nem mondanám, hogy alárendelt szerepet, mert nem abban hiszek, hanem talán nemi szerep, de tény is való, de ebben a szituációban a nőknek ezt el kellett fogadniuk, de az is igaz, hogy bár lányként még nem, de okosabb felnőt asszonyként már simán tesz ellene, akár kivédi, vagy tesz ellene valamit (ahogy te is mondd). Beszédkommunikáció nélkül is ki tudja védeni. De ő fel van rá készülve. Én azért nem vagyok rá felkészülve. Ő ezt valószínű már ismeri, és meg tudja tenni az óvintézkedést. De nem hívja fel előtte rá az én figyelmemet.”*²⁷

Kevés kockázattal kijelenthető, hogy a fenti érintéseket nem lehet elvonatkoztatni azok helyszínétől, azaz a táncalkalmaktól. Revival adatközlőim is beszámoltak arról, hogy visszaemlékezve valóban nem minden szituációban fordult ez elő velük, viszont ők ezt a legtöbb esetben nem a színpadi környezethez kötötték, nem a nézőkhöz, hanem ahhoz, hogy a táncot kísérő zene nem a megszokott volt. Szerintük gátló tényezővel bírt az, ha az adatközlőknek²⁸ idegen zenére kellett táncolni: *„Nekik is más volt. Sokszor nem jött össze például, ha nem azt a dallamot vagy azt a hangzásvilágot hallják. Nagyon sok ember nem tudja azt prezentálni a színpadon, ha nem azt hallja. Nagyon sok ilyen volt. [...] ha nem azt hallja, akkor nem tudja kihozni magából a maximumot. [Volt-e különbség aközött, hogy veled hogyan táncoltak a lakodalomban és a színpadon?] Persze, ez szerintem teljesen természetes. [...] Mindegy, hogy kivel táncolnak, persze, megfogják.”*²⁹ *„Szerintem, ha ugyanazt hallják, ugyanazt táncolják. Nem hiszem, hogy ő másként fog viselkedni. De biztosan kell hozzá, hogy ugyanazt hallja. Az is visszafoghatja.”*³⁰

²⁶ M.Á. szül.:1973. nő

²⁷ M.Á. szül.:1973. nő

²⁸ A paraszti világból érkezett adatközlők számára.

²⁹ N.I. szül.: 1957. nő

³⁰ N.I. szül.: 1957. nő

Következtetések

Revival adatközlőim elbeszéléseiből arra következtethetünk, hogy a 20. századi erdélyi páros táncok nagy része nem mentes ezektől a gesztusoktól. Revival adatközlőim, ahogy az elnevezésükből is következik, a revival mozgalomban tanulták meg a táncot, többnyire urbánus közegben, ahol tradicionális tánc tanulási módszerről már nem beszélhetünk, a különböző táncdialektusok táncanyagát táncoktatóktól, tánc csoportban ismerték és tanulták meg. Ebből az következik, hogy magát a táncanyagot messzemenőkéig elsajátították, azonban azt a társadalmat, környezetet, amelyben az adott tánc a társadalom részét képezte, csak csekély mértékben, primér, tapasztalati tudásuk pedig egyáltalán nincs, hiszen nem is lehet róla. Így a táncanyag kikerült az eredeti közegéből, aminek eredményeként feltehetően a táncban rejlő rejtett jelenségek metakommunikációt tartalmazó mozdulatai, mozzanatai elvesztek, evidensen nem is volt lehetőségük áthagyományozódni, hiszen mindezek csupán az eredeti szociokulturális közegben, annak részletes ismerete által rendelkez(het)nek többletinformációkkal. Revival adatközlőim viszont, amikor a paraszti társadalom tánc hagyományát elsajátították, egy teljesen más társadalomban szocializálódtak, teljesen más időszakban, ahol az adott társadalom és az abban létező tánc határai máshol helyezkedtek el. Ha a máshol szocializálódott revival adatközlő táncolni kezd egy helyi adatközlővel, akkor ezek az eltérő határok találkoznak: ami az urbánus szférából érkezőnek már szemtelen és kellemetlen, az a másik fél számára a tánc része, ha nem is nélkülözhetetlen velejárója, de számára a tánc kereteibe, határaiba befér.

Transgressive Movements in Couple Dance – According to Revival Dancers’ Experiences

Keywords: transgression, couple dance, touching

The relations between men and women have never been clearly defined, analysed or interpreted either in Hungarian dance folkloristics, or in folk dance education, which are based on a historical-geographical and structuralist research approaches. This paper deals with a part of a research started in 2012 focusing on the society’s legitimate and illegitimate aspects of touching in couple dance according to the experiences of revival dancers.